

Siikajoen kunnan koulujen

Monikulttuurisuus- suunnitelma

Päivitetty 21.2.2016

SISÄLLYS

JOHDANTO.....	4
Monikulttuurisuustaitojen kehittämissuunnitelman painopistealueet Siikajoella	5
Arvopohja: yhdenvertaisuus, tasa-arvo, kulttuurinen monimuotoisuus	5
Perustuslaki 6 §.....	5
Yhdenvertaisuuslaki.....	5
Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004	6
1. OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN SIIKAJOEN KUNNASSA.....	7
1.1.Opetuksen järjestäminen ja muut järjestelyt koulun tasolla	7
1.1.1. Valmistava esiopetus.....	7
1.1.2. Valmistava opetus	8
1.1.3. Opettajien yhteistyö.....	10
1.1.4. S2-opetus.....	10
1.1.5. Oman äidinkielen opetus.....	11
1.1.6. Uskonnon opetus.....	11
1.1.7. Tuettu opetus	11
1.1.8. Koulunkäyntiavustajat	12
1.1.9. Koko koulun informointi ja koulutus	12
1.1.10. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen opettajien kokouskäytännöt.....	12
1.1.11. Opettajien koulutus työskentelyyn	13
1.1.12. Oppilashuoltoryhmän menettelytavat	13
1.1.13. Yhteistyö päivähoidon kanssa	13
1.1.14. Vanhempientapaamisten käytännöt ja tulkkikysymykset.....	13
1.1.15. Yhteistyö kunnan eri tahojen kanssa.....	14
1.1.16. Yhteistyö Vokin kanssa	14
2. OPPILAAN JA PERHEEN VASTAANOTTO	15
2.1. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisen oppilaan ja vanhempien vastaanotto koulussa.....	15
2.1.1. Vastaanoton menettelytavat oppilaan siirtyessä Siikajoen kunnan opetustoimen	15
oppilaaksi.....	15
2.1.2. Vastaanoton menettelytavat oppilaan vaihtaessa koulua	15
2.2. Oppilaan kotoutumissuunnitelma.....	15

2.3. Tiedottaminen vanhemmille	15
3. MONIKULTTUURINEN KOULUMME	17
3.1. Koulun tilaisuudet	17
3.1.1 Vanhempainillat	17
3.1.2. Koulun juhlat ja toimintapäivät	17
3.1.3. Koulun hankkeet	17
3.1.4. Ruokailu	18
3.1.5. Materiaalit ja käytänteet	18
3.1.6. Luokkatyöskentely	18
3.1.7. Kojo:n sekä henkilökunnan koulutukset	18
3.1.8. Koulun ulkopuoliset tapahtumat	19
3.2. Syrjinnän ja rasismien ehkäiseminen	19
4. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISEN OPPILAAN MONIKULTTUURISEN IDENTITEETIN KEHITTÄMINEN	20
4.1. Kulttuurisen moninaisuuden asema ja arvostus	20
4.1.1. Kulttuurinen moninaisuus eri oppiaineissa	20
4.2. Erityiset hankkeet ja projektit	21
5. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISEN OPPILAAN OPPIMISMAHDOLLISUUKSIEN EDISTÄMINEN	22
5.1. Eriyttäminen	22
5.2. Opon toiminta	23
6. MONIKULTTUURISEN KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN	24
6.1. Huoltajille suunnattu tiedotus suomalaisesta koulusta	24
6.2. Huoltajien vaikutusmahdollisuudet	24
6.3. Ongelmatilanteet ja tukitoimet	25
7. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISEN HENKILÖKUNNAN ASEMAN KEHITTÄMINEN	26
KÄSITTEITÄ	26

JOHDANTO

Siikajoen kunnan erityispiirteisiin on kuulunut kautta aikojen monikulttuurisuus. Viime vuosisadan alkupuolella alueella vaikutti tukkilaiskulttuuri, jonka seurauksena kylällä saattoi asua jopa satoja vierastyöläistä. Sekä maatalous, että teollisuus ovat tuoneet omia voimakkaita vaikutteita paikalliseen kulttuuriin. Perinteisesti myös erilaiset uskonnolliset ryhmittymät ovat lyöneet leimansa alueen väestön elämään.

Ensimmäiset ”pakolaiset” Ruukki vastaanotti sodan aikana evakkojen saapuessa kuntaan. Vuonna 1993 Ruukkiin avattiin ensimmäisen kerran vastaanottokeskus, joka toimi vuoteen 2007 saakka. Siikajoen kunta, silloinen Ruukin kunta, on tarjonnut kuntapaikkoja maahanmuuttajille vuodesta 2005 lähtien.

Vuonna 2009 vastaanottokeskus avattiin uudelleen. Vastaanottokeskuksen tarjoamat paikat ovat pääasiassa lapsiperheille. Tämän seurauksena kouluihin on saatu paljon mmt-lapsia.

Mmt-lasten opetus on Siikajoen kunnassa keskitetty Ruukin kylän ala- ja yläkoululle. Ruukin alakoulu on profiloitunut jo aikaisemmin kansainväliseen toimintaan sekä monikulttuurisuuden ylläpitämiseen.

Siikajoen kunta on aloittanut opetushallituksen tukeman Monikulttuurisuustaitojen kehittäminen kouluyhteisössä -hankkeen syksyllä 2009. Monikulttuurisilla, eli usean eri kulttuurin piirteitä sisältävillä taidoilla tarkoitetaan tässä kehittämistoiminnassa sekä maahanmuuttajien, että valtaväestön taitoja kohdata eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvia henkilöitä. Lähtökohtana on lasten ja nuorten ja heidän vanhempiensa ja koulun henkilökunnan tarpeisiin vastaaminen siten, että kaikkien monikulttuurisuustaidot kehittyvät ja koko kouluyhteisön valmiudet oppia ja opettaa monikulttuurisessa oppimisympäristössä paranevat.

Monikulttuurisuustaitojen kehittämissuunnitelman painopistealueet Siikajoella

1. Maahanmuuttajaopetuksen järjestäminen kunnassa ja koulussa
2. Suvaitsevaisuuden ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen sekä eri kielten ja kulttuurien tuntemuksen lisääminen
3. Kaikkien koulun oppilaiden monikulttuurisen identiteetin kehittäminen

Kehittämissuunnitelmaa (2012-2013) laativaan työryhmään on kuulunut hankkeen koordinaattori valmistavan luokan (valo) opettaja Anne Kujanpää, ohjausryhmän jäsenenä s2-opettaja Ailla Sipola, opinto-ohjaaja Mauri Järnström, luokanopettaja Vuokko Heikkilä, kulttuurimentori Jaqueline Acuileira sekä kirjoittajaryhmän jäsenenä valo Niina Oksman sekä valo Minna Takalo. Koulunjohtaja Jaakko Kemola toimii yhteyshenkilönä vieden tietoa rehtorikokouksien kautta.

Arvopohja: yhdenvertaisuus, tasa-arvo, kulttuurinen monimuotoisuus

Perustuslaki 6 §

- Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.
- Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.
- Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.
- Sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä, erityisesti palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista määrättäessä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Yhdenvertaisuuslaki, voimaan 1.2.2004

- Tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa.
- Laki velvoittaa kaikkia viranomaisia; viranomaisten on laadittava yhdenvertaisuussuunnitelma.
- Laissa kielletyt syrjintäperusteet: ikä, etninen tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, vammaisuus, sukupuolinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy.
- On tärkeää tunnistaa syrjintä, suunnitella toimenpiteitä syrjinnän poistamiseksi ja seurata toimenpiteiden toteutumista.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004

- Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen.
- Opetuksessa on otettava huomioon kansalliset ja paikalliset erityispiirteet sekä kansalliskielet, kaksi kansankirkkoa, saamelaiset alkuperäiskansana ja kansalliset vähemmistöt. Opetuksessa otetaan huomioon suomalaisen kulttuurin monipuolistuminen myös eri kulttuureista tulevien maahanmuuttajien myötä.
- Opetuksen avulla tuetaan oppilaan oman kulttuuri-identiteetin rakentumista sekä hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa. Sen avulla tuetaan oppilaan oman kulttuuri-identiteetin rakentumista sekä hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa. Sen avulla edistetään myös suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärrystä.
- Perusopetuksen avulla lisätään alueellista ja yksilöiden välistä tasa-arvoa.
- Perusopetuksen on tuettava jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä.

1. OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN SIIKAJOEN KUNNASSA

Siikajoen kunnassa valmistavaa opetusta tarjotaan Ruukin koululla. Valmistavaa opetusta annetaan esi- ja peruskouluikäisille oppilaille.

Perusopetuksessa opetusta mmt-oppilaille järjestetään tarvittaessa kaikissa Siikajoen kunnan kouluissa.

Myös ne koulut, jotka eivät tarjoa valmistavaa opetusta voivat hyödyntää näitä toimintatapoja mmt-oppiladen vastaanotossa, opettamisessa, ohjaamisessa sekä kodin ja koulun välisessä yhteistyössä.

1.1. Opetuksen järjestäminen ja muut järjestelyt koulun tasolla

1.1.1. Valmistava esiopetus

Valmistava esiopetusryhmä mmt-lapsille toimii sivistystoimen alaisuudessa koulun yhteydessä. Mmt-lapsille laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma.

Opetuksen lähtökohtana on Siikajoen kunnan valmistavan opetuksen opetussuunnitelma sekä Siikajoen kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma.

Toiminta valmistavassa esiopetuksessa edellyttää yhteistyötä perheiden, päiväkodin sekä koulun kanssa. Valmistavan esiopetuksen tavoitteena on sosiaalisten taitojen sekä kielellisten valmiuksien kehittäminen. Valmistavan esiopetuksen aikana lapsen kielellisen kehityksen taso testataan (esim. Kettu-testi). S2-opetuksen tulee olla hyvin toiminnallista. Valmistavan esiopetuksen vastuuhenkilöinä toimivat valmistavan esiopetusluokan opettaja, esiopetuksen opettaja sekä s2-opettaja.

1.1.2. Valmistava opetus

Siikajoen kunnassa valmistava opetus järjestetään Ruukin koululla. Ryhmiä perustetaan ja lakkautetaan tarpeen mukaan. Ryhmäkoon ihanteena pidetään 8 oppilasta ja maksimiryhmäkoko on 10 oppilasta.

Valmistavan opetuksen ryhmän opetus on yksilöllistä ja toteutetaan oppilaan henkilökohtaisen oppimissuunnitelman mukaisesti. (Liite1) Opetuksessa otetaan huomioon erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat, oppilaan ikä ja kehitystaso, oppimistaustat sekä opiskeluvaikeudet. Opettaja eriyttää opetustaan kunkin oppilaan ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Valmistavan opetuksen ryhmässä on myös koulunkäyntiavustaja, joka tukee ja ohjaa oppilaita kaikissa koulupäivän aikana syntyvissä tilanteissa.

Valmistavaa opetusta annetaan pääsääntöisesti 900/1000 tuntia, mutta aika on yksilöllisesti joustava. Oppilaan taitotasosta riippuen valmistava opetus voi kestää jopa kaksi vuotta tai vastaavasti oppilas voi siirtyä yleisopetukseen myös aiemmin omien valmiuksiensa mukaan.

Mmt-oppilaan opetuksen suunnittelussa tehdään kiinteää yhteistyötä eri tahojen kanssa. Oppilaan kotoutumisen ja hyvinvoinnin kannalta oleellista on yhteistyö kaikkien niiden tahojen kesken, jotka vaikuttavat mmt-oppilaan koulunkäyntiin. Yhteistyötahoja ovat opetushenkilökunnan lisäksi esim. vastaanottokeskuksen henkilökunta, kunnan sosiaalitoimi sekä terveydenhoitajat. Kouluvastaavat toimittavat tulevien oppilaiden henkilötiedot koululle ennen koulun aloittamista. Terveydenhoitaja informoi koulua tehdyistä tarkastuksista. Vastaanottokeskuksen asiakkaana olevan mmt-oppilaan terveydenhuolto hoidetaan vok:n kautta, mutta muut tuki- ja oppilashuoltopalvelut kuuluvat kaikille.

Valmistavasta opetuksesta ovat vastuussa valmistavien luokkien opettajat, rehtori ja s2-opettaja.

Valmistavan opetuksen aikana annetaan s2-opetusta. Opetuksessa noudatetaan valtakunnallista s2-opetussuunnitelmaa. Kuntakohtainen s2-opetussuunnitelma tehdään valmistavan opetuksen opetussuunnitelman päivityksen yhteydessä.

Opetussuunnitelmatyöstä vastaa sivistystoimenjohtaja, sivistyslautakunta vastaa työn resursoinnista.

Integrointi valmistavan opetuksen aikana

Valmistavan opetuksen integrointi suomalaisiin yleisopetuksen ryhmiin aloitetaan opiskelun alkuvaiheessa. Integroinnit aloitetaan pääasiallisesti taito- ja taideaineissa ja mahdollisimman pian myös niissä aineissa, joissa oppilaalla on vahva aikaisempi tietopohja kuten esim. vieraassa kielessä

tai matematiikassa. Integroinnin pohjana toimii oppilaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma. Johtuen Ruukin yläkouluikäisten jaksojärjestelmästä tämän ikäisten mmt-oppilaiden integrointi tapahtuu pääsääntöisesti vain taito- ja taideaineissa. Yläkouluikäisten integrointimahdollisuuksia kehitetään monipuolisemmaksi lisäämällä yhteistyötä koulun sisällä.

Ratkaisu integroitavista aineista, ajankohdasta ja opetusryhmästä tehdään yhteistyössä opettajien kokouksessa. Valot tekevät asiasta esityksen koulunjohtajalle tai rehtorille sekä esittelevät asian opettajien kokouksessa. Rehtori päättää opettajien esityksestä ryhmät, joihin mmt-oppilaat sijoitetaan.

Miten integrointi toteutuisi toisin päin? Valmistavan opetuksen mmt-oppilaille järjestettäviin ryhmiin on mahdollista sijoittaa perusopetuksen oppilaita sellaisilla tunneilla, joissa se on tarkoituksenmukaista esim. kielten tunneilla. Tällainen järjestely edesauttaa oppilaiden tietoisuutta kieltenopiskelun tärkeydestä ja tarpeesta. Myös ryhmäytymisen vuoksi tällaiset järjestelyt ovat tarpeen. Rehtori ottaa integrointituntien mahdollisuuden huomioon työjärjestyksessä.

Perusopetuksen oppilaita tutustutetaan valmistaviin luokkiin erilaisten toiminta- ja teemapäivien avulla.

Valo ja perusopetuksen luokanopettaja suunnittelevat yhdessä valmistavan opetuksen oppilaiden ohjaamisen perusopetuksen ryhmiin ja ryhmän jakamisen tai toimimisen samanaikaisopettajana luokanopettajan kanssa. Siinä tapauksessa, että perusopetuksen ryhmä jaetaan, tulee samanaikaisopettajan ryhmässä olla sekä suomalaisia että mmt-oppilaita. Tämän toiminnan tavoitteena on helpottaa mmt-oppilaan sopeutumista perusopetuksen luokkaan sekä auttaa luokanopettajaa eriyttämistyössä.

Eri oppiaineiden opetus valmistavan opetuksen aikana

Oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin Siikajoen kunnan opetussuunnitelman perusteita. Opetuksen lähtökohtana on oppilaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään valmistavan luokan erityispiirteitä sekä erilaisia kulttuuritaustoja.

Valmistavasta opetuksesta yleisopetuksen oppilaaksi

Valmistavan opetuksen jälkeen oppilaat siirtyvät kokonaan perusopetuksen oppilaiksi. Vastaanottava luokka valitaan oppilaan ikä- ja taitotaso huomioiden.

Siirtymävaiheessa yhteistyö valon, luokanopettajan tai luokanvalvojan, s2-opettajan ja tarvittaessa erityisopettajan välillä on erityisen tärkeää.

Oppimissuunnitelma sekä haastattelulomake käydään läpi opettavien opettajien kesken ja tiedon siirrosta huolehditaan. Em. henkilöt muodostavat ryhmän, joka vastaa oppimissuunnitelman tietojen siirrosta ja yleisopetuksen oppimissuunnitelman laatimisesta. Rehtorit vastaavat, että oppimissuunnitelma on valmis ennen yleisopetukseen siirtymistä.

Vastaanottavan luokan opettajan tulee eriyttää opetusta mmt-oppilaan tasoon sopivaksi. Siirtymävaiheessa luokanopettajan apuna toimii valmistavan luokan opettaja. Maahanmuuttajataustaiselle sopivaa eriyttävää oppimateriaalia on saatavilla valmistavista luokista.

Eriyttäminen kehityskohteena! Eriyttämiskoulutukseen panostetaan koulujen tasolla.
--

1.1.3. Opettajien yhteistyö

Mmt-oppilaiden opetuksessa opettajien välisen yhteistyön merkitys korostuu. Opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät mm. oppilaan oppimissuunnitelman jatkuvaa päivittämistä.

Valmistavan opetuksen keskittäminen Ruukin koululle mahdollistaa saumattoman yhteistyön valojen sekä S2-opettajien välillä.

1.1.4. S2-opetus

S2-opetuksen lähtökohtana on oppilaan suomen kielen taito, ei luokka-aste, jolla hän opiskelee. Opettaja valitsee opetusmenetelmät ja käytettävät materiaalit oppilaan yksilöllisen tason mukaan.

Jotta s2-opetuksen ryhmän muodostaminen onnistuisi, äidinkielen ja s2-tunnit on palkitettava työjärjestykseen.

Oppilas voi opiskella suomea myös osittain s2-opetuksessa ja osittain eriytetysti suomi äidinkielenä opetuksessa. Yleisopetuksen äidinkielen tunneilla oppilasta opetetaan ja arvioidaan s2-oppimäärän mukaisesti. Tällöin oppiaineen yhteistuntimäärä voi olla suurempi kuin oppiaineen viikkotuntimäärä. Siinä tapauksessa, että näin toimitaan, opetuksen jaon tulee olla suunnitelmallista ja opettajien yhteistyön tiivistä.

S2-opetuksen päämääränä on toimiva kaksikielisyys.

S2 opetussuunnitelma löytyy kuntakohtaisesta opetussuunnitelmasta
---

1.1.5. Oman äidinkielen opetus

Oman äidinkielen opiskelu tukee suomen kielen opiskelua sekä oppilaan omaa identiteettiä.

Toistaiseksi Siikajoella järjestetään vain venäjän kielen opetusta. Tätä aluetta kehitetään ja oman äidinkielen opettajia etsitään aktiivisesti.

Opetushallituksen suosittama oman äidinkielen opetuksen ryhmän minimikoko on 4 oppilasta. Sitä voidaan antaa opetushallituksen erillisen avustuksen turvin 2 viikkotuntia. Opetus voidaan antaa kouluajan ulkopuolella.

Oman äidinkielen ryhmien kokoamisessa tehdään yhteistyötä yläkoulun kanssa.

1.1.6. Uskonnon opetus

Siikajoen kunnan kouluissa järjestetään kristinuskoon pohjautuvaa uskonnonopetusta sekä elämäkatsomustiedon opetusta. Valmistavassa opetuksessa uskonnon opetuksen sijaan järjestetään elämäkatsomustiedon opetusta.

1.1.7. Tuettu opetus

Mmt-oppilaiden opetuksen tukemiseksi voidaan järjestää tukiopetusta ja valmistaa selkokieliisiä tukimateriaaleja ja kokeita.

Valtion tuella annettavien tukiovetustuntien käytöstä on sovittava koulunjohtajan kanssa. Nämä tunnit ovat käytössä kuusi vuotta oppilaan maahanmuutosta ja niitä voidaan antaa valmistavan opetuksen jälkeen.

Uto-tunteja käytetään joustavasti mmt-oppilaiden opetuksen tukemiseen. Myös muut koulun tukitomet ovat mmt-oppilaan käytettävissä, koska he kuuluvat koulun normaalien tukitoimien piiriin.

Tällä hetkellä omalla äidinkielellä ei ole mahdollista saada tukiovetusta.

1.1.8. Koulunkäyntiavustajat

Jokaisessa valmistavassa luokassa toimii koulunkäyntiavustaja opettajan työn tukena. Oppilaan siirtyessä perusopetukseen voidaan avustajaa käyttää luokanopettajan apuna ja oppilaan tukena.

1.1.9. Koko koulun informointi ja koulutus

Monikulttuurisuuskordinaattori yhdessä sivistystoimenjohtajan ja rehtorien kanssa vastaa yleisestä informoinnista sekä valtakunnallisten koulutusten informoinnista sekä resursoinnista. Valtakunnallisiin ja seutukunnallisiin koulutuksiin osallistuminen on mahdollista ja toivottavaa. Myös kansainvälisiin koulutuksiin haetaan rahoituksia.

Kehittämissuunnitelman tarkoituksena on olla osa kunnallista infopakettia.

1.1.10. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen opettajien kokouskäytännöt

Pääsääntöisesti mmt-oppilaita opettavat opettajat ja avustajat kokoontuvat säännöllisissä palaverissa. Oppilaan oppimissuunnitelmaan tulee kirjata tukiryhmän kokoontumistarve. Valot sekä valmistavassa opetuksessa työskentelevät koulunkäyntiavustajat kokoontuvat päivittäin yhden välitunnin aikana. Oman kielen opettajien ja valojen yhteinen kokous järjestetään vähintään kaksi kertaa lukukaudessa.

1.1.11. Opettajien koulutus työskentelyyn

Opettajia kannustetaan osallistumaan koulutuksiin. Koulutusta pyritään järjestämään myös omalla koululla.

1.1.12. Oppilashuoltoryhmän menettelytavat

Oppilashuoltoryhmä kutsutaan kokoon tarvittaessa ja sen kokoonpano vaihtelee tapauskohtaisesti. Oppilashuollolliset toimenpiteet ovat saatavilla kaikille koulun oppilaille. Rehtori vastaa ohr:n kokoonkutsumisesta opettajien esityksestä.

1.1.13. Yhteistyö päivähoidon kanssa

Esiopettajat tekevät yhteistyötä kunnan päivähoidon kanssa. Nivelvaiheessa tieto siirtyy päivähoidosta esiopetukseen lomakkeella, johon on kirjattu tarpeellinen tieto oppilaasta. Päivähoidon henkilökunta sekä esiopettajat kokoontuvat ja keskustelevat esiopetukseen siirtyvistä mmt-oppilaista.

1.1.14. Vanhempientapaamisten käytännöt ja tulkkikysymykset

Oppilaan aloittaessa valmistavan opetuksen järjestetään ensimmäinen vanhempientapaaminen, johon kutsutaan tulkki. Oppilaan jatkaessa valmistavassa opetuksessa pidempään vanhempienvartteja järjestetään vuosittain. Valmistavassa opetuksessa yhteisiä vanhempientapaamisia järjestetään tarpeen mukaan. Valmistavan opetuksen yhteisiin vanhempientapaamisiin hankitaan tulkki.

Perusopetuksen vanhempientapaamisiin ja vanhempienvartteihin hankitaan tarvittavat tulkit paikalle tai tilataan puhelintulkit.

1.1.15. Yhteistyö kunnan eri tahojen kanssa

Kunnassa maahanmuuttajataustaisten ihmisten kanssa työskentelevät tahot kokoontuvat säännöllisesti. Kokousten tarkoituksena on ylläpitää tiedonkulkua ja kehittää yhteistyötä eri tahojen välillä.

1.1.16. Yhteistyö Vokin kanssa

Vastaanottokeskuksen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Kouluvastaavan kanssa pidetään säännöllisiä palavereita.

2. OPPILAAN JA PERHEEN VASTAANOTTO

2.1. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisen oppilaan ja vanhempien vastaanotto koulussa

2.1.1. Vastaanoton menettelytavat oppilaan siirtyessä Siikajoen kunnan opetustoimen oppilaaksi

Ensimmäisessä tapaamisessa kartoitetaan oppilaan koulunkäynti- ja henkilöhistoria: Suomeen tulopäivä, äidinkieli, tulkkauskieli, uskonto, allergiat ja harrastukset. Lisäksi oppilaalle kerrotaan koulusta ja sen käytänteistä sekä täytetään oppilastietolomake. Tiedot kirjataan osana oppilaan oppimissuunnitelmaa. Perheelle annetaan Ruukin koulun perustietopaketti. Ensimmäinen tapaaminen järjestetään ennen oppilaan koulun aloittamista. Tapaamisessa on mukana tulkki.

2.1.2. Vastaanoton menettelytavat oppilaan vaihtaessa koulua

Kun mmt-oppilas vaihtaa koulua, hänen mukanaan siirtyvät oppilastietolomake, oppimissuunnitelma sekä oppilasarviointi. Tietoa siirretään vastaanottavan kunnan vaateiden mukaan. Tiedon siirtymisestä uuteen kouluun vastaavat valo sekä luokanopettaja.

2.2. Oppilaan kotoutumissuunnitelma

Oppilaan kotoutumissuunnitelmaan kuuluvat oppimissuunnitelma, koulun infopaketti, harrastusmahdollisuuksien esittelyvihkonen sekä kummikaverin hankkiminen. Valo vastaa kummikaverin hankkimisesta uudelle mmt-oppilaalle.

2.3. Tiedottaminen vanhemmille

Alkuvaiheessa valmistavassa opetuksessa olevien oppilaiden vanhempia tiedotetaan koulun tapahtumista Vok:n ja sosiaalitoimen maahanmuuttajaoppilaiden yhdyshenkilön kautta. Vähitellen

siirrytään suoraan tiedottamiseen oppilaan mukana kulkevan reissuvihkon kautta. Vihkon tiedotteissa käytetään apuna Mopedin verkkosivuilta löytyviä eri kielille käännettyjä lomakkeita.

Perusopetuksen mmt-oppilaiden vanhempia tiedotetaan Wilma-reissuvihkon välityksellä. Oppilaiden siirtyessä perusopetukseen vanhempia opastetaan Wilma-järjestelmän käyttöön. Tarvittaessa käytetään tulkattuja tekstejä ja valmiita Mopedista löytyviä lomakkeita.

3. MONIKULTTUURINEN KOULUMME

Koulussamme pidetään tärkeänä suvaitsevaisuuden ja hyvien etnisten suhteiden kehittämistä, eri kielten ja kulttuurien tuntemuksen lisäämistä sekä kulttuurivähemmistöjen ja valtakulttuurin yhteyksien edistämistä. Siikajoen kunnassa toimitaan valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaan ja uusittaessa koulukohtaista opetussuunnitelmaa siihen tullaan tarkentamaan seuraavat koulun toimintatavat.

3.1. Koulun tilaisuudet

Seuraavat käytänteet koskevat Ruukin koulua, mutta niitä voidaan soveltaen käyttää kaikilla kunnan kouluilla.

3.1.1 Vanhempainillat

Vanhempainiltoja voidaan monimuotoistaa esim. siten, että koulun monikulttuurisuutta tehdään tutuksi erilaisin keinoin. Luodaan tilaisuuksia ja kehitetään toimintoja ihmistenväliseen kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen. Esimerkiksi tutustumista luokkiin iltakoulun aikana, maahanmuuttajalasten maiden esittelyt, kummikaveritoiminnan esittely, maahanmuuttajalasten vanhempien puheen-vuorot.

Monikulttuurisuuden kannalta on tärkeää kannustaa eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevia vanhempia ja huoltajia osallistumaan aktiivisesti koulun toimintaan.

3.1.2. Koulun juhlat ja toimintapäivät

Koulun juhlissa ja toimintapäivissä monikulttuurisuus näkyy osana koulun jokapäiväistä elämää. Paikallismediaa hyödynnetään juhlien ja toimintapäivien tiedottamisessa ja esilletuomisessa.

3.1.3. Koulun hankkeet

Koulun monikulttuurisuushankkeita esim. mahdollisia Erasmus+ -hankkeita esitellään koulun käytävillä.

3.1.4. Ruokailu

Ruokalassa monikulttuurisuus näkyy jokapäiväisessä ruokatarjonnassa. Kaikille oppilaille kerrotaan perusteita, miksi tietyt ruuat eivät kuulu mmt-oppilaiden ruokavalioon.

3.1.5. Materiaalit ja käytänteet

- oppilaiden työstämät lyhytelokuvat
- maailmankartta, jossa näytetään, missä oppilaat ovat asuneet
- eri kulttuuritaustaisten oppilaiden tekemiä kuvia ja töitä
- eri maiden esineistä rakennettuja näyttelyitä
- kannustetaan mmt-oppilaiden vanhempia osallistumaan koulun myyjäisiin
- kulttuurikalenteri, jossa kerrotaan eri maiden juhlapäivistä
- järjestetään taito- ja taideaineiden pajapäiviä
- viikoittaiset aamunavaukset

3.1.6. Luokkatyöskentely

Opettajat toteuttavat aihekokonaisuuksia luokissaan opetussuunnitelman mukaan hyödyntäen koulun monikulttuurisia mahdollisuuksia. Käytetään luokissa "elävää kirjastoa".

3.1.7. Kojo:n sekä henkilökunnan koulutukset

Henkilökunnan koulutusta monikulttuurisuuden tuomiin haasteisiin lisätään. Tavoitteena on saada koko koulun henkilöstö osallistumaan koulutuksiin. Koulutusten luonne tulee olla käytännön läheistä ja arkipäivän tilanteita ohjaavaa. Rehtorit tiedottavat henkilökuntaa monikulttuurisuuteen

liittyvistä koulutuksista. Rehtorit vastaavat, että monikulttuurisuuteen liittyvät koulutukset sisältyvät koulujen koulutussuunnitelmiin.

3.1.8. Koulun ulkopuoliset tapahtumat

- retket
- urheilukilpailut
- vierailut eri oppilaitoksissa
- mahdolliseen Erasmus+ -hankkeeseen liittyvät tapahtumat
- kerhotoiminta
- koulun ulkopuolella tapahtuvat toimintapäivät
- kansainvälinen naistenilta
- kirpputori

3.2. Syrjinnän ja rasismien ehkäiseminen

Kaikkeen kiusaamiseen ja syrjintään puututaan välittömästi. Kiusaamis- ja syrjintätapauksista informoidaan koteja.

Syrjinnän ja rasismien ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet löytyvät Siikajoen kunnan yhdenvertaisuussuunnitelmasta.

4. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISEN OPPILAAN MONIKULTTUURISEN IDENTITEETIN KEHITTÄMINEN

4.1. Kulttuurisen moninaisuuden asema ja arvostus

Oppilaita kannustetaan oman äidinkielen opiskeluun. Oppilaat saavat käyttää omaa äidinkieltään koulussa välitunneilla ja oppitunneillakin, jos se auttaa heidän opiskeluaan.

Omankielisen materiaalin käyttö koulussa on mahdollista, mikäli se on tarkoituksenmukaista ja materiaalia on saatavilla.

Koulussa on mahdollisuus oman uskonnon mukaiseen pukeutumiseen ja ruokailuun. Tarpeen vaatiessa tilaisuus rukoushetkiin järjestetään. Rukoushetket järjestetään vanhempien pyynnöstä.

Uskonnollisista juhlista johtuvat oppilaiden poissaolot hyväksytään. Juhlia voidaan tehdä tunnetuksi yhteistyössä kotien ja eri yhteisöjen kanssa.

Tarkennetaan perheiden kielten ja katsomusten kirjaamista. Kirjatut tiedot liitetään oppilaan henkilökohtaiseen oppimissuunnitelmaan. Tiedot kerätään ensimmäisessä vanhempien-tapaamisessa tulkin välityksellä.

Perustellut poissaolot liikuntatunneilta uskonnollisista syistä hyväksytään esim. uimahallikäynnit tai musiikkiliikunta.

4.1.1. Kulttuurinen moninaisuus eri oppiaineissa

Kulttuurien moninaisuus kuuluu useiden oppiaineiden esim. uskonnon ja elämäntietämystiedon, kielten, historian sekä maantiedon sisältöihin. Opettajan työtä helpottamaan kootaan monikulttuurista materiaalia, jota on saatavilla valmistavissa luokissa.

Monikulttuurisessa koulussa on mahdollisuus hyödyntää oppilaan tai perheen tietämystä omasta kulttuuristaan, uskonnosta, historiasta, kotimaasta ja sen luonnosta.

Tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa erikielisten hakuteosten hankkimisessa.

4.2. Erityiset hankkeet ja projektit

Siikajoen kunta kannustaa kouluja osallistumaan monikulttuurisiin hankkeisiin ja projekteihin. Ruukin koulun opettajat antavat apua hankkeiden käynnistämässä, mutta aktiivisuus hankehauissa riippuu koulun johdon ja yksittäisten opettajien innokkuudesta.

Kouluja kannustetaan myös hakemaan kansainväliseen toimintaan kohdistettuja valtionapuja.

Hankkeiden aiheet ovat riippuvaisia koulujen kiinnostuksen kohteista.

Opettajia kannustetaan avartamaan maailmankuvaansa osallistumalla kansainväliseen toimintaan sekä EU:n järjestämiin kansainvälisiin koulutuksiin. Koulun toiminnot järjestetään siten, että koulutuksiin ja hankkeisiin osallistuminen on mahdollista.

Hyödynnetään alueellista, valtakunnallista ja kansainvälistä verkostoitumista aktiivisesti.

5. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISEN OPPILAAN OPPIMISMAHDOLLISUUKSIEN EDISTÄMINEN

Opetuksessa huomioidaan oppilaan elämäntilanne ja koulunkäyntihistoria. Opettaja tutustuu oppilaan oppimissuunnitelmaan ja sen liitteisiin. Opettaja selvittää oppilaan taustat hänen kanssaan työskennelleiltä henkilöiltä.

Oppilaan opiskelutaitoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Oppilasta opettava luokan-, aineen, s2- tai valmistavanluokanopettaja on vastuussa opiskelutaitojen opettamisesta mmt-lapselle.

Oppilaan suomen kielen taito on yksi keskeisistä eriyttämisen kohteista.

5.1. Eriyttäminen

Siikajoen kunnan kouluissa, joissa on mmt-oppilaita, on mahdollista käyttää seuraavia eriyttämisen keinoja:

- s2-opetus
- tukiopetus
- samanaikaisopetus
- ryhmäjaot
- selkokielineen ym. eriyttävä materiaali
- kokeiden järjestäminen oppilaiden kielitaitotaso huomioiden
- laaja-alaisen erityisopettajan opettajan antama tuki
- sanakirjojen käyttö
- annetaan kokeissa lisäaikaa
- koe voidaan tehdä s2 opettajan tuella
- kirja apuna koetilanteissa
- suullinen koe
- selkokielineen koe

5.2. Opon toiminta

Mmt-oppilaille iästä riippumatta opetetaan suomalaista koulutusjärjestelmää, tutustutetaan eri ammatteihin ja tuodaan tutuksi suomalaista tapaa opiskella. Suomalaisessa yhteiskunnassa vallitsevaa koulutuksen tärkeyttä korostetaan oppilaille.

Opo ja opettaja esittelevät koulutustarjontaa ja eri ammattialoja. Opo organisoii toisen asteen oppilaitosten esittelytilaisuudet, yhteishakuinfot oppilaille ja vanhemmille. Oppilaat tekevät ammatinvalintatestejä ja mmt-oppilaat saavat tarvittaessa apua testin tekemisessä. Yläkouluikäisillä oppilailla on mahdollisuus tet-jaksoon. Vanhempien kanssa keskustellaan jatko-opinnoista tulkin avustuksella.

Kunnassa on mahdollista jatkaa toisen asteen opintoja lukiossa tai maaseutuoppilaitoksessa. Maaseutuoppilaitos tarjoaa myös jatkumahdollisuuden suomen kielen opintoihin yli 17-vuotiaille opiskelijoille.

6. MONIKULTTUURISEN KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

6.1. Huoltajille suunnattu tiedotus suomalaisesta koulusta

Siikajoen kunta on toimittanut Siikajoen kunnan tietopaketin, jossa esitellään mm. seuraavia asioita:

- Suomalaisen koulutusjärjestelmän tarjoamat mahdollisuudet
- opetuksen lähtökohdat ja kasvatusperiaatteet
- oman kielen opetus
- opetuksen järjestelyt ja henkilöstö
- s2-opetus
- uskonnon opetus
- erityisopetus
- tukitoimet
- terveydenhuolto

Yllä olevia teemoja esitellään myös vanhempainilloissa ja kouluun tulevan mmt-lapsen alkuhaastatteluissa. Tilanteissa käytetään tulkkia tarpeen mukaan.

Kaikilla kouluilla, joissa on mmt-oppilaita tulee olla oma tietopaketti selkosuomella ja mahdollisuuksien mukaan oppilaiden omalla äidinkielellä.

6.2. Huoltajien vaikutusmahdollisuudet

Opettaja saa tietoa vanhempien taustakulttuurista ja oppilaan koulutaustasta tavatessaan oppilaiden huoltajia. Huoltajia tavataan vanhempainilloissa ja kerran vuodessa pidettävissä vanhempain keskusteluissa. Tilanteissa käytetään tulkkia tarpeen mukaan.

Oppimissuunnitelmaan voidaan kirjata vanhempien toiveet opetuksen suhteen. Siihen kirjataan myös oppilaan vahvuuksia, kehittymistä, läksyjentekoa, käytöstä, kouluviihtyvyyttä ja itsearviointia.

Oppilaiden huoltajien vaikutusmahdollisuudet riippuvat huoltajien ja koulun aktiivisuudesta.

Vanhemmat voivat osallistua luokkien toimintaan esim. luokkaretki-, leirikoulu- sekä teemapäivähankkeissa

6.3. Ongelmatilanteet ja tukitoimet

Ongelmiin puututaan heti. Ongelmatilanteissa noudatetaan samoja toimintatapoja kaikkien oppilaiden kanssa. Kouluilla on omat rangaistuskäytäntönsä ja järjestyssääntönsä. Mahdollisista ongelmatilanteista puhutaan välittömästi opettajankokouksissa.

Ristiriitatilanteissa koulu ottaa yhteyttä oppilaan yhteyshenkilöön tai suoraan vanhempiin. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään tilanteessa tarvittavien asiantuntijoiden kanssa.

Siikajoelle maahanmuuttajien opetukseen tarvitaan myös erityisopettajan työpanosta.

7. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISEN HENKILÖKUNNAN ASEMAN KEHITTÄMINEN

Päivittäin koululla työskentelevät eri kieli- tai kulttuuritaustaiset henkilöt osallistuvat koulun arkeen normaalisti. Oman kielen opettajat saavat tietoa koulun asioista valmistavien luokkien opettajien kautta. Yhteisiä säännöllisiä tapaamisia järjestetään koulun muun henkilökunnan kanssa. Oman kielen opettajia rohkaistaan osallistumaan koulun toimintaan mahdollisuuksien mukaan.

Tiedonkulun edistämiseksi tulee kaikilla olla omat tiedotelokerot. Kaikilla opettajilla tulee olla tieto mahdollisuuksista tilata opetuksessa tarvittavia materiaaleja tai tietoa olemassa olevien materiaalien sijainnista.

Eri kieli- ja kulttuuritaustainen henkilökunta koetaan luontevaksi osaksi koulun toimintaa. Heidän asiantuntemustaan hyödynnetään ja kulttuuritausta koetaan rikkautena jokapäiväisessä toiminnassa. Opettajavaihdot, Job Shadowingit sekä apulaisopettajat ovat tervetulleita kunnan kouluille rikastuttamaan arkipäivän työskentelyä.

KÄSITTEITÄ

mmt-oppilas = maahanmuuttajataustainen oppilas

ohr = oppilashuoltoryhmä

uto-tunti = ulkomaalaistaustaisen oppilaan tukiopetustunti

s2-opetus = suomi toisena kielenä –opetus

elävä kirjasto = käytetään jotakin henkilöä opetuksessa esim. haastateltavana tai muuten tiedonlähteenä

kojo = koulunjohtajat

opo = opinto-ohjaaja

tet-jakso = työelämäntutustumisjakso

valo= valmistavan luokan opettaja

vok= vastaanottokeskus